

Motion till riksdagen 2019/20:2256

av **Maria Malmer Stenergard m.fl. (M)**

Arbetskraftsinvandringen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera regelverket för arbetskraftsinvandring för att undvika att personer med arbete och försörjning utvisas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra kravet på utannonseringen av en tjänst vid arbetskraftsinvandring så att lagen blir mer anpassad efter dagens arbetsmarknad och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra försörjningskravet vid arbetskraftsinvandring från ett fast belopp till ett krav på att personen under sin tid i Sverige inte ska behöva försörjningsstöd eller annat stöd för att klara ett skäligt uppehälle genom arbete och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersätta kravet på kollektivavtalsenlig lön vid arbetskraftsinvandring med en lön kopplad till lönestatistiken och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Migrationsverket bör få örönmärkta anslag för handläggning av ansökningar om arbetstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en ”one-stop shop” gällande myndighetskontakter för högkvalificerad arbetskraft och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett speciellt visum för högkvalificerad arbetskraft som vill komma till Sverige för att söka jobb, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera reglerna för uppehållstillstånd och arbetstillstånd för utomeuropeiska studenter, forskare och deras medföljande och vid behov genomföra åtgärder för att fler ska utnyttja möjligheten att stanna och arbeta i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna för skattelättnader för utländska experter, specialister, forskare och andra nyckelpersoner och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla reglerna kring visum för dem som vill investera och starta företag i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffet för den som missbrukar reglerna för arbetskraftsinvandring genom att införa ett helt nytt brott, arbetskraftsmisbruk, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I dag ser vi en omfattande brist på arbetskraft inom flera sektorer, vilket förhindrar många företag att utnyttja sin fulla potential. Svenska arbetsgivare letar med ljus och lykta efter allt från programmerare och ingenjörer till tekniker. Samtidigt ser vi att utvisningarna av kompetent arbetskraft fortsätter. Eftertraktade och skötsamma medarbetare har under de senaste åren tvingats lämna Sverige på grund av ofta rent bagatellartade fel långt tillbaka i tiden. Det är en orimlig ordning som försämrat Sveriges konkurrenskraft.

Tyvärr pekar mycket på att skadorna av kompetensutvisningarna är större än vad som tidigare antagits. Bilden av Sverige som ett land med ett omodernt och överdrivet byråkratiskt regelverk kommer att ta tid att reparera. För att Sverige ska kunna hävda sig och attrahera duktiga personer behövs bra, enkla och rättssäkra villkor för arbetskraftsinvandring.

Arbetskraftsinvandring bidrar till att ett land utvecklas och till en växande ekonomi. Det innebär också en laglig väg från ett land till ett annat. Men regelverk måste vårdas, och det har nu uppstått ett antal problem kopplade till regelverket som får orimliga konsekvenser för den enskilde. Små misstag från seriösa arbetsgivare, marginella skillnader mellan den egna och den kollektivavtalsenliga lönen och detaljer kring hur den anställde fick jobbet har i vissa fall blivit avgörande för rätten till uppehållstillstånd.

Samtidigt förekommer missbruk av regelverket i form av dåliga villkor, falska anställningar och handel med anställningsavtal, oftast i samband med mindre kvalificerade jobb. Regelverket om arbetskraftsinvandring måste därför också skärpas för att motverka alla former av missbruk. I det följande redogör Moderaterna för en rad förslag för att förbättra förutsättningarna för arbetskraftsinvandring till Sverige och för att missbruk av regelverket ska beivras.

Modernisera regelverket

Det är ett växande problem att eftertraktad arbetskraft utvisas ur Sverige endast på grund av mindre fel som inte sällan begåtts långt tillbaka i tiden. Detta drabbar inte bara den enskilde mycket negativt utan försämrar också Sveriges rykte och förutsättningar som tillväxtnation. Lagstiftningen bör därför kompletteras med en regel om att helhetsbedömningar ska göras vid omprövning av arbetstillstånd. Mindre fel från seriösa arbetsgivare som kan rättas till ska inte regelmässigt behöva leda till att arbetstagaren utvisas ur landet. Detta har socialförsäkringsutskottet också påtalat vid flertalet tillfällen.

Villkoren för den tjänst som ligger till grund för en ansökan om arbetstillstånd ska vara kollektivavtalsenliga. Att använda kollektivavtal som grund för rättsliga

bedömningar har fått kritik från bland andra Advokatsamfundet. Då kollektivavtal inte går att kontrollera på ett säkert sätt förespråkade Advokatsamfundet i stället att det ska vara allmänna riktlinjer för vad som kan anses som marknadsmässiga villkor på svensk arbetsmarknad som lagstiftningen ska utgå ifrån. Kollektivavtalsenliga villkor innebär exempelvis att lönen som minimum ska motsvara lägstalönen och att försäkringar ska överensstämja med kollektivavtalet. Som det ser ut i dag utvisas personer vars inkomst är marginellt under lägstalönen eller för att arbetsgivaren inte har tecknat rätt försäkring. Rimligare vore att lagstiftningen tog fasta på den faktiska lönestatistiken och krävde att den som arbetskraftsinvandrare inte ska tjäna mindre än till exempel den lägst avlönade decilen.

Ett annat krav för arbetstillstånd i Sverige är att den tjänst som personen är anställd för ska vara utannonserad via Eures, The European Job Mobility Portal, i minst tio dagar vid varje nyrekrytering av en tredjelandsmedborgare. Detta har sin grund i att EU-medborgare ska ha företräde till arbeten på svensk arbetsmarknad framför medborgare från länder utanför EU. Det finns dock inget krav på att tredjelandsmedborgare ska hitta jobbet via en annons i Eures, inte heller ställer EU krav på att just Eures används i den svenska lagstiftningen.

Orättvisan i tillämpningen av regeln tydliggörs när en tredjelandsmedborgare utvisas på grund av att den aktuella tjänsten inte utlysts i Eures utan via andra motsvarande kanaler som inte fanns när lagen stiftades. Genom att förändra lydelsen i lagen till ett allmänt krav på att utannonseringen ska vara synlig för EU-medborgare skulle lagen bli mer anpassad efter dagens arbetsmarknad.

Ytterligare ett krav för att få arbetstillstånd i Sverige är att den sökande ska kunna försörja sig genom den tjänst som söks. Syftet är framför allt att den som får arbetstillstånd inte ska vara beroende av försörjningsstöd. Lönen ska därför vara högre än 13 000 kronor i månaden, vilket är den gräns Migrationsverket har satt upp utifrån lagens förarbeten. Om lönen, om så även för en enda månad, skulle vara lägre än försörjningskravet leder det till utvisning. Till exempel har det drabbat personer som tillfälligt gått ner i arbetstid för att lära sig svenska. Försörjningskravet är alltför stelbent utformat och borde ersättas med ett krav på att personen under sin tid i Sverige inte ska behöva försörjningsstöd eller annat stöd för att klara ett skäligt uppehälle genom arbete.

30-dagarsgaranti på handläggningstiden vid arbetskraftsinvandring

Ytterligare ett problem kopplat till arbetskraftsinvandring är långa väntetider för att få sin ansökan om arbetstillstånd prövad. Handläggningstiderna för arbetstillstånd bör därför kortas och möjligheterna till digital hantering utökas. En 30-dagarsgaranti hos Migrationsverket vid komplett ansökan bör införas. Garantin ska också gälla vid ansökan om förlängning. Kravet på kort handläggningstid bör dessutom skrivas in som ett särskilt uppdrag i regleringsbrevet för Migrationsverket. En del av förvaltningsanslaget till Migrationsverket bör också öronmärkas för handläggning av ansökningar om arbetstillstånd, för att på så sätt undvika att dessa ärenden trängs undan av exempelvis asylärenden.

Underlätta ytterligare för kvalificerad arbetskraft

Ett viktigt verktyg för svensk industri och svenska företag att hitta nyckelkompetens är genom internationell rekrytering. Regelverket och handlägningsprocessen för särskilt prioriterad och kvalificerad kompetens bör ses över och utvecklas, bland annat med inspiration från Kanadas och Australiens poängsystem. En ”one-stop-shop” för högkvalificerad arbetskraft bör också införas för att underlätta kontakten med myndigheter. Det handlar om en kontaktyta för högkvalificerad arbetskraft gentemot myndigheter som Skatteverket, Försäkringskassan, Migrationsverket med flera.

I dag är det heller inte möjligt att få visum för att söka arbete i Sverige. Av naturliga skäl är det svårt att ordna ett jobberbjudande från ett annat land. När det gäller högkvalificerad arbetskraft ligger det i Sveriges intresse att underlätta inresan i Sverige. Särskilda visum, talangvisum, för högkvalificerad arbetskraft som vill etablera sig i Sverige bör därför inrättas. Även de nya reglerna för uppehållstillstånd och arbetstillstånd för utomeuropeiska studenter, forskare och deras medföljande från 2014 bör utvärderas. Uppmärksammade fall vittnar bland annat om hur utländska studenter utvisas på grund av små misstag vad gäller till exempel ekonomiska tillgångar. Att utländska studenter och forskare utvisas på grund av misstag som kan åtgärdas är inte en rimlig ordning. Därför behöver vi se över vilka ytterligare åtgärder som krävs för att forskare och studenter ska kunna fullfölja sina utbildningar och även i fortsättning bidra med sin kompetens i Sverige.

Reformera expertskatten

För att kunna attrahera utländska forskare men även andra nyckelpersoner till svenskt arbetsliv har Sverige, i likhet med flera andra länder, infört en särskild skattelättnad för utländska experter, specialister, forskare eller andra nyckelpersoner, den så kallade expertskatten. Kriterierna för skatten varierar stort i olika länder och utvärderingar som gjorts visar att detta också får effekt på antalet rekryteringar av experter, specialister och forskare i landet. Antalet forskare och nyckelpersoner som utnyttjar expertskatten i Danmark är betydligt fler än i Sverige.

I sammanhanget ska man beakta att Sverige är ett större land och har fler stora företag än Danmark. Fristående institutet med fokus på experter, forskare och specialister menar att skälen kan vara att inkomstgränsen för att ansöka om expertskatt är högre i Sverige samt att den danska expertskatten gäller under längre tid än i Sverige. För att förbättra möjligheterna att attrahera utländska experter, specialister och forskare till den svenska arbetsmarknaden och till svenska företag bör skattelättnaden för utländska experter, specialister, forskare och andra nyckelpersoner ses över – både avseende den tidperiod som skattelättnaden kan användas samt avseende den inkomstgräns som reglerar vilka som kan ansöka om skattelättnad. Sveriges konkurrenskraft är beroende av att vi kan attrahera spetskompetens.

Underlätta för den som vill starta företag och investera i Sverige

Sverige behöver också underlätta för den som vill starta företag och investera här. Det finns i dag möjlighet för människor från andra länder att få uppehållstillstånd i Sverige för att starta företag. Samtidigt ska en mängd villkor vara uppfyllda redan innan inresa. Det handlar bland annat om erfarenhet av företagande och den aktuella branschen,

medel för försörjning de första två åren i Sverige, en trovärdig budget, tillräckligt kapital och ett befintligt kontaktnät i Sverige. Migrationsverket gör en företags-ekonomisk bedömning av ansökan. Villkoren kontrolleras även efter ett respektive två år i Sverige. Därefter kan permanent uppehållstillstånd beviljas.

Dagens regelverk bygger på en märklig syn på företagande. Det är till exempel svårt att på förhand veta om ett företag kommer att lyckas eller inte. Risktagande är en del av entreprenörskap. Naturligtvis är det också svårt att etablera ett nätverk i Sverige utan att befinna sig i landet. Kravet på tidigare erfarenhet av branschen ter sig också onödigt strikt. Många länder har mer tillåtande regelverk än Sverige. Investerare bör få möjlighet att pröva sin affärsidé på plats i landet. Verksamheten ska därefter följas upp efter några år och om vissa villkor är uppfyllda ska uppehållstillståndet förlängas.

Förenklingar av visumreglerna bör också övervägas för den som vill starta företag. Särskilda visum-kategorier bör införas för start-ups och investerare. Reglerna bör vara tydliga, högt ställda och uppföljningen ska vara ordentlig. Krav bör ställas på såväl storleken på investeringen som de arbetstillfällen som skapas. Investeringsvisumet bör vara begränsat till en kortare tid och även inkludera möjlighet till arbetstillstånd för medföljande partner och uppehållstillstånd för medföljande barn. Prövning av sådant visum bör föregås av en noggrann kontroll i syfte att undvika missbruk.

Krafttag mot missbruk av regelverket

Arbetskraftsinvandring från länder utanför EU har bidragit till bättre kompetensförsörjning och ökade möjligheter för företag att växa och anställa. Samtidigt förekommer dåliga villkor, falska anställningar och handel med anställningsavtal, oftast i samband med mindre kvalificerade jobb.

Missbruk av regelverket för arbetskraftsinvandring får aldrig accepteras. Oseriösa arbetsgivare, fusk och utnyttjande av andra människor måste stoppas. För att motverka missbruk av arbetstillstånd behövs nya insatser. Direktåtkomst bör införas för Migrationsverket till vissa uppgifter hos bland annat Skatteverket. Genom direktåtkomst till uppgifter om till exempel antal anställda i verksamheten, omsättning, resultat, inbetalda skatter och avgifter kan Migrationsverket kontrollera att regelverken efterlevs på ett mer effektivt sätt. Regeringen måste återkomma till riksdagen med lagförslag om att ge Migrationsverket sådan direktåtkomst. Detta har riksdagen på Alliansens initiativ gett regeringen tillkänna (2016/17:SfU17).

Det bör också införas ett helt nytt brott: arbetskraftsmissbruk. Inom ramen för det nya brottet ska straffen för befintliga straffbelagda handlingar skärpas. Dagens straffnivåer är otillräckliga. I den nya brottsrubriceringen ska handlingar på området som i dag är straffbelagda ingå, såsom att lämna oriktiga uppgifter till Migrationsverket i ansökningsprocessen. Vi är även beredda att ytterligare utöka det straffrättsliga området. Det kan till exempel handla om att en arbetsgivare som inte uppfyller de anställningsvillkor som legat till grund för beslutet om arbetstillstånd ska kunna straffas.

Vi vill även se hur andra sanktioner såsom näringsförbud eller företagsbot kan användas i ökad utsträckning.

Maria Malmer Stenergard (M)

Katarina Brännström (M)

Arin Karapet (M)

Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)

Ann-Sofie Alm (M)